

Fredric Jonsson
Beredskapsdirektör
010-22 36 000

Kulturdepartementet
Er beteckning:
Ku 2017/00232/D

Remissvar på SOU 2016:92, Värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Sammanfattning

Lännsstyrelsen delar betänkandets analys om hur demokratin behöver skyddas mot våldsbejakande extremism. Det är viktigt att frågan integreras med annat brottspreventivt och demokratifrämjande arbete för att nå de effekter som är önskvärda.

- Lännsstyrelsen tillstyrker att den nationella samordningen av arbete mot våldsbejakande extremism permanentas och framhåller att uppdraget bör läggas på en myndighet med kompetens kring brottsförebyggande samt demokratifrämjande arbete. BRA är en lämplig sådan myndighet.
- Lännsstyrelsen tillstyrker att länsstyrelserna får en samordnande roll regionalt.
- Lännsstyrelsen tillstyrker utredningens betoning på demokratistärkande och rättighetsbaserade insatser, och ser behov av fördjupad kunskapsutveckling på detta område.
- Lännsstyrelsen anser det angeläget att kommunernas roll och ansvar förtydligas.

Bakgrund

Den 10 december 2015 träffade regeringen och allianspartierna en överenskommelse kring åtgärder mot terrorism. Enligt denna finns en enighet om att det arbete som den nuvarande Samordnaren mot våldsbejakande extremism genomför måste fortsätta i någon form efter det att uppdraget upphör. Samordnaren är i nuläget placerad på Kulturdepartementet. Det är bakgrunden till uppdraget att föreslå vilken myndighet som ska ta över Samordnarens uppgifter att värna demokratin mot våldsbejakande extremism från och med 2018.

Arbetet mot våldsbejakande extremism är i huvudsak en fråga om att värna demokratin. Att bruka våld för att uppnå sina politiska eller andra typer av mål och målsättningar är givetvis helt oacceptabelt. En av de svåra avvägningarna är att definiera mer precist vad målet med det förebyggande arbetet är. Länsstyrelsen har i arbetet med att svara på denna remiss valt att fokusera just på att arbetet handlar om att motverka användandet av våld för att nå sina politiska eller religiösa syften. Ett arbete som är en del av den brottspreventiva processen.

NATIONELL SAMORDNING I EN PERMANENT STRUKTUR

Utredningens förslag att lägga samordningsansvaret på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som en del i arbetet med samhällets krisberedskap upplevs inte underbyggt och färdiganalyserat. Självklart är olika hot och risker, däribland våldsbejakande extremism en fråga för arbetet med risk och sårbarhetsanalyser. MSB är dock långtifrån expertmyndighet rörande alla områden som omfattas i risk och sårbarhetsområdet. Länsstyrelsen är av uppfattningen att det är viktigt att den myndighet som får uppdraget har erfarenhet från brottsförebyggande och demokratifrämjande arbete.

Eftersom BRA nyligen erhållit regeringens uppdrag att samordna det nationella stödet för brottsförebyggande arbete förefaller det rimligt att även den nationella samordningen av arbetet mot våldsbejakande extremism förläggs till BRA.

LÄNSSTYRELSEN VIKTIG INOM SAMORDNINGEN

Länsstyrelserna föreslås få en samordnande roll för arbetet mot våldsbejakande extremism i länen. Även om tyngdpunkten i arbetet ligger på det lokala planet hos kommunen så behövs en regional aktör som samordnar, upprättar en regional lägesbild och bistår med expertråd.

Länsstyrelsen är positiv till att länsstyrelserna får en samordnande och stödjande roll. Länsstyrelsen ställer sig dock tveksam till att den funktion som föreslås inrättas på länsstyrelsen ska ha en rådgivande roll i faktiska ärenden. Detta skulle innebära att länsstyrelsens samordnare behöver besitta en expertkunskap inom de lagstiftningar som är gällande samt ha praktisk och aktuell erfarenhet av denna typ av ärenden. Som samordnare kan länsstyrelsen istället ha en generellt rådgivande roll och hänvisa till olika insatser och experter.

Även om utredningen resonerar kring att arbetet bör ingå i arbetet med krisberedskap slås det fast att länsstyrelserna behöver resurstillskott för att kunna inrymma arbetet mot våldsbejakande extremism. Tillskottet i BP 2017 kring brottsförebyggande arbete på länsstyrelserna (25 Mkr) nämns som ett exempel på storleksordning.

DEMOKRATI OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Demokrati och mänskliga rättigheter anspelar till flera av Länsstyrelsens pågående samordningsuppgifter för social hållbarhet inom länet. Dessa uttrycks exempelvis genom uppgifter för jämställdhet och integration, liksom utveckling av brottsförebyggande och föräldrastödssamordnande uppgifter. Samordningsuppdraget mot våldsbejakande extremism blir ett viktigt komplement till sådana samordningsuppgifter.

Länsstyrelseförordningen innehåller vidare ett krav om att beakta mänskliga rättigheter inom all verksamhet. Då uppgiften att samordna arbetet mot våldsbejakande extremism införs i länsstyrelseförordningen kommer även det arbetet omfattas av det rättighetsbaserade kravet i samma förordning.

Länsstyrelsen har i sin läsning av betänkandet noterat förutsättningar att fortsätta utveckla arbetet kring skyddet av de mänskliga rättigheterna. Sådana möjligheter ligger både inom och utanför samordnarens omedelbara ansvarsområden.

Det kan bland annat handla om att:

- a) Inom ramen för länsstyrelsernas samordnings- och utvecklingsuppdrag i mänskliga rättigheter utveckla och sprida metod och material om hur arbetet mot våldsbejakande extremism kommer i kontakt med de mänskliga rättigheterna, samt vad detta bör få för konsekvenser för verksamheten på länsstyrelserna

- b) Stimulera till kunskaps- och erfarenhetsutbyte, liksom dokumentation, i frågor om hur motsvarande kontaktytor ser ut för andra myndigheter och regionala eller lokala aktörer, samt i olika delar av preventionspyramiden,
- c) Bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbytet genom att ta fram fördjupade analyser och lägesbilder om olika rättighetsfrågor av intresse för arbetet mot våldsbejakande extremism, samt
- d) Verka för att barnets rättigheter (som inte alls omnämns i utredningen) och ungdomsperspektivet får full genomslagskraft.

YTTERLIGARE REGLERING AV KOMMUNENS ANSVAR

Enligt betänkandet har kommunen redan idag tillräckligt tydligt ansvar att arbeta med frågan. Någon förändring av lagstiftningen behövs enligt utredningen inte. Ej heller föreslår utredningen att extra medel ska tillföras kommunerna för att arbeta med frågorna kring våldsbejakande extremism.

Länsstyrelsen vill lyfta fram frågan kring problem med tillämpning av sekretesslagen. För att kommunerna ska kunna upprätta en samlad lägesbild samt kunna fullgöra arbete med att motverka inträde och underlätta avhopp behöver kommunernas status som brottsförebyggande aktör i sekretesslagstiftningen förtydligas. Ett fungerande och rättssäkert informationsutbyte mellan myndigheter är en nödvändighet för att lyckas med arbete mot våldsbejakande extremism.

Länsstyrelsen ser svårigheter att få kommuner att tydligt prioritera arbetet utan förtydliganden eller extra medel. Särskilt kan det förebyggande arbetet riskera att prioriteras ned när incitamentet inte är tydligt och särskilt i kombination med svårigheten att ha en samlad lägesbild enligt ovan.

I detta ärende har landshövding Håkan Sörman beslutat och beredskapsdirektör Fredric Jonsson varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsråd Anneli Wirtén, avdelningschef Karin Hermansson och utredare Tobias Rahm deltagit.

Håkan Sörman

Fredric Jonsson